

УДК 655.4(477)

Віктор Шнак,кандидат історичних наук, доктор філософії в галузі економіки,
професор кафедри журналістики Національного педагогічного
університету і.м. М. П. Драгоманова

Джерельна база досліджень книговидавничої справи незалежної України

Стаття присвячена аналізу публікацій сучасних науковців і практиків щодо становлення та розвитку книговидавничої справи незалежної України. Узагальнено і систематизовано основні напрями досліджень, показано її законодавче підґрунтя.

Ключові слова: видавництво, дослідження, законодавство, інформаційний простір, книга, науковець, реалізація друкованої продукції.

Протягом останніх 22 років відбувається формування національного інформаційного простору, ключовою частиною якого є видавнича справа з усіма її складниками: друкованими ЗМІ, книговидавничими та поліграфічними структурами, системою розповсюдження продукції. Рівень розвитку тієї чи іншої галузі визначається, як правило, ступенем вивчення його суб'єктів, об'єктів, функцій, властивостей, зв'язків тощо. Отже, йтиметься про джерельну базу дослідження. Одним із перших термін "джерельна база" запровадив С. Шмідт у 60-ті роки ХХ ст. За визначенням М. Ковальського та Ю. Святця, джерельна база — це сукупність (система) джерел різноманітних типів, родів, видів та різновидів, що акумулюють оптимальну інформацію про історичний процес, явище, подію. Довідник з джерелознавства історії України розглядає джерельну базу як сукупність джерел, на які спирається історичне пізнання. Вона уміщує джерела, що є продуктом людської діяльності, а також ті, що не залежать від неї: природничі, географічні та ін. [1].

Досліджуючи книговидавничу справу, не обійтися без аналізу розвитку суспільства, як в економічній, так і культурно-духовній сферах, державотворення, законодавчого забезпечення та взаємодії владних структур та політичному з галузю, історичного зв'язку з попередніми періодами, організаційно-правових форм побудови та місця і ролі в загальній структурі економіки на різних етапах розвитку країни як складової частини світу, що все більше глобалізується.

Запропоновані у статті джерела слід поділити на декілька груп: документи державних органів влади, громадських і політичних організацій; праці вітчизняних та зарубіжних науковців і фахівців, матеріали періодичної друкованої та електронної преси; статистичні дані; документи із архівних зібрань тощо.

Передусім варто констатувати наявність широкої національної нормативно-правової бази, що уможливило вже сьогодні вирішення багатьох серйозних питань управління видавничою сферою. Основний закон держави — Конституція України — формулює права і гарантії в інформаційно-видавничій сфері, визначає основи повноважень і компетенції держави в галузі інформаційних відносин [1].

Конкретизуються основні засади в численних законах, підзаконних актах, актах локальної правотворчості, що регламентують вирішення окремих питань щодо видавничої справи. Постійне зростання кількості таких актів, з одного

боку, свідчить про усвідомлення важливості підвищення ефективності процесу управління інформаційною сферою, з іншого — підкреслює наявність прогалин у правовому полі щодо видавничої справи.

Серед джерел такого роду насамперед слід відзначити законодавчі акти, що безпосередньо стосуються видавничо-інформаційної діяльності, зокрема закони: "Про видавничу справу" — визначає загальні засади видавничої справи, регулює порядок організації та провадження видавничої діяльності, розповсюдження видавничої продукції, умови взаємовідносин і функціонування суб'єктів видавничої справи; покликаний сприяти національно-культурному розвитку українського народу, громадян України всіх національностей, утвердженню їхньої духовності та моралі, доступу членів суспільства до загальнолюдських цінностей, захисту прав та інтересів авторів, видавців, виготовлювачів, розповсюджувачів і споживачів видавничої продукції [2]; "Про інформацію" — закріплює право громадян України на інформацію, закладає правові основи інформаційної діяльності, визначає правові форми міжнародного співробітництва в галузі інформації [3]; "Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні" — визначає засади державної підтримки книговидавничої справи в Україні, спрямований на подолання кризи у вітчизняному книговидавничому і створення сприятливих умов для його розвитку [4]; "Про державну таємницю" — регулює суспільні відносини, пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, засекречуванням, розсекречуванням її матеріальних носіїв та охороною державної таємниці з метою захисту національної безпеки України [5]; "Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки книговидавничої справи в Україні" — уточнює окремі статті Закону України "Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні", зокрема подовжуються терміни податкових пільг для суб'єктів книговидавничої справи [6]; "Про захист суспільної моралі" — встановлює правові основи захисту суспільства від розповсюдження продукції, що негативно впливає на суспільну мораль [7]; "Про обов'язковий примірник документів" — визначає правові засади функціонування системи обов'язкового примірника документів та регулює інформаційні відносини, пов'язані з поповненням національного інформаційного фонду України [8]; "Про авторське право і суміжні права" — охороняє особисті немайнові права і майнові права авторів

та їхніх правонаступників, пов'язані зі створенням та використанням творів науки, літератури і мистецтва — авторське право; права виконавців, виробників фонограм і відеограм та організації мовлення — суміжні права [9]; *укази Президента України*: "Про деякі заходи з розвитку книговидавничої справи в Україні" — вимагав утворити міжвідомчу комісію з питань сприяння розвитку вітчизняного книговидання та книгорозповсюдження, розробити та затвердити план заходів зі створення сприятливих умов для розвитку вітчизняного книговидання та книгорозповсюдження [10]; "Про проведення в Україні у 2007 році Року української книги" — передбачав: прискорення розроблення державної програми популяризації вітчизняної книговидавничої продукції; вивчення проблем, пов'язаних із функціонуванням ринку вітчизняної книговидавничої продукції, та визначення шляхів їхнього розв'язання; заходи щодо популяризації серед молоді надбань писемної культури українського народу та сучасної книги із залученням до цієї роботи відповідних громадських організацій і творчих спілок тощо [11]; "Про деякі невідкладні заходи щодо підтримки культури та духовності в Україні" — передбачав розроблення невідкладних заходів щодо збереження існуючої мережі закладів культури, зокрема заповідників, музеїв, бібліотек, театрів, видавництв, книгарень; недопущення скорочення фінансування Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004—2010 рр., випуску книжкової продукції за програмою "Українська книга", культурологічних та літературно-художніх періодичних друкованих видань тощо [12]; *постанови Кабінету Міністрів України*: "Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав" — відповідно до статей 15 і 37 Закону України "Про авторське право і суміжні права" встановлює мінімальні ставки винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав [13]; "Про Державний реєстр видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції" — відповідно до статей 12 та 14 Закону України "Про видавничу справу" затверджує Положення про Державний реєстр видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції та встановлює реєстраційний збір за внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції [14] тощо.

Для видавничої справи як суб'єкта підприємницької діяльності засадничими є: Господарський кодекс України — встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності [15]; Цивільний кодекс України — регулює особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їхніх учасників [16]; Податковий кодекс України — регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їхні права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їхніх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства [17]; *закони України* "Про державну підтримку малого підприємництва" — визначає правові засади державної підтримки суб'єктів малого підприємництва незалежно від форми власності з метою створення умов для розширення впровадження ринкових реформ в Україні [18]; "Про податок на додану вартість" — визначає платників податку на додану вартість, об'єкти, базу та ставки оподаткування, перелік неоподатковуваних та звільнених від оподаткування операцій, особли-

вості оподаткування експортних та імпорتنих операцій, поняття податкової накладної, порядок обліку, звітування та внесення податку до бюджету [19]; "Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування" — передбачає податкові пільги для виготівників і реалізаторів видавничої продукції, митні преференції для поліграфічного обладнання та матеріалів [20]; "Про внесення змін до статті 9 Закону України "Про оренду державного та комунального майна" щодо книговидавничої справи" — надає преференції вітчизняним видавництвам та підприємствам з розповсюдження книжкової продукції, що забезпечують підготовку, випуск та (чи) розповсюдження не менш як 50 відсотків книжкової продукції державною мовою [21]; *укази Президента України*: "Про державну підтримку малого підприємництва" — визначає державну політику з питань розвитку та підтримки малого підприємництва [22]; "Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності" — розглядає питання щодо зменшення втручання (перевірок) державних органів у підприємницьку діяльність [23]; *постанова Верховної Ради України* "Про запровадження мораторію на виселення редакцій друкованих засобів масової інформації, закладів культури, у тому числі бібліотек, видавництв, книгарень, підприємств книгорозповсюдження" — ухвалена з метою розвитку вітчизняної книговидавничої справи, створення сприятливих умов для друкованих засобів масової інформації, закладів культури, суб'єктів господарювання, що спеціалізуються на виданні, виготовленні та розповсюдженні книговидавничої продукції [24]; *постанови Кабінету Міністрів України*: "Про затвердження Порядку визначення обсягу книжкової продукції державною мовою, підготовка, випуск та/або розповсюдження якої здійснюються вітчизняними видавництвами і підприємствами розповсюдження книжкової продукції, для укладення договорів оренди приміщень" — встановлює механізм визначення обсягу книжкової продукції державною мовою, підготовка, випуск та/або розповсюдження якої здійснюються вітчизняними видавництвами і підприємствами розповсюдження книжкової продукції (далі — видавництва і підприємства книгорозповсюдження), з метою документального підтвердження права видавництв і підприємств книгорозповсюдження, що забезпечують підготовку, випуск та/або розповсюдження не менш як 50 відсотків книжкової продукції державною мовою, на укладення договору оренди приміщень державної та комунальної власності без проведення конкурсу і переважного права на укладення такого договору [25]; "Про впровадження штрихового кодування товарів" — запроваджена з метою створення умов для впровадження в Україні інформаційних технологій автоматизованої ідентифікації та електронного обміну даними і створення інформаційної бази для контролю та управління товарно-грошовим обігом [26]; *розпорядження Кабінету Міністрів України* "Про вимоги щодо функціонування об'єктів роздрібною торгівлі книжковою продукцією" — визначає мінімальну кількість об'єктів роздрібною торгівлі книжковою продукцією та площі приміщення для торгівлі в адміністративно-територіальних одиницях країни [27] тощо.

Ці нормативно-правові акти регламентують дії державних та недержавних інституцій у видавничій сфері, передбачають відповідні права, обов'язки та компетенцію, відповідальність за реалізацію та дотримання встановлених правил інформаційної, видавничої та підприємницької діяльності.

Не можна залишити поза увагою і нормативно-правові акти концептуального характеру, якими були визначені основні напрями реалізації інформаційної політики нашої держави. Зокрема, на цих питаннях зосереджуються: "Державна програма розвитку національного книговидання і преси на період до 2000 р.", "Концепція відновлення всеукраїнської

книготорговельної мережі", "Концепція державної цільової програми популяризації вітчизняної книговидавничої продукції на 2009—2012 рр." тощо.

Дослідження розвитку, структури, функцій видавничої справи потребує урахування наукових уявлень про книжкову справу та книгознавство взагалі. Питанням розуміння та змістовного наповнення цих понять приділяли увагу вчені: Й. Баренбаум, А. Барсук, А. Беловицька, О. Гречихін, М. Єльніков, О. Йоффе, К. Крайній, М. Малихін, Є. Немировський, М. Низовий, О. Фомін та інші.

Аналіз публікацій і спеціальної літератури свідчить про суттєві розбіжності в розумінні змісту цих понять на термінологічному рівні. Пошуки способів об'єднання дослідницьких зусиль та інтеграції, узагальнення результатів досліджень знайшли вираз у послідовному висунанні протягом 60—70-х рр. декількох методологічних підходів і розроблених на цій основі теоретичних концепцій. Це були: комплексний підхід і концепція комплексності книгознавства (О. Сидоров, М. Сікорський — 1964 р.); функціональний підхід і функціональна концепція науки про книгу (А. Барсук, Й. Баренбаум — початок 70-х); концепція пересічних дисциплін (Є. Немировський — 70-ті рр.); системно-типологічна концепція книги і науки про неї. Причому кожна подальша концепція не скасовувала попередню, а діалектично "знімала" її, поглиблюючи, теоретично збагачуючи. Це відображає об'єктивну закономірність розвитку науки, сутність якої полягає в тому, що теорія залишається актуальною доти, поки вона може пояснювати нові факти, здобуті в процесі дослідження або запропоновані практикою, і тому бути засобом отримання нового знання про об'єкт свого дослідження [28, с. 70].

Російський науковець, професор А. Беловицька визначає книгознавство як "приведене в систему наукове знання про книгу як об'єктивне явище соціальної дійсності: про природу і суть книги, про логічні та історичні процеси, форми і закономірності її існування, руху, розвитку та функціонування; метод отримання нового знання про книгу; спосіб організації результатів пізнання книги або в теоретичні компоненти та елементи книгознавчого знання, або в теоретично усвідомлені правила, прийоми, процедури, тобто методики практичної книгознавчої діяльності в тій чи іншій сфері книжкової справи (книговидавничої, книготорговельної, бібліотечної, бібліографічної) як способу існування реальної, дійсної книги в її книгознавчій цілісності" [28, с. 10].

"Советский энциклопедический словарь" трактує книгознавство як комплекс суміжних, тісно пов'язаних, але відносно самостійних наукових дисциплін суспільного циклу, що вивчають книгу, процеси її створення, розповсюдження та використання, а також галузі культури та народного господарства, що виконують ці процеси [29].

Власне, ці два формулювання та розуміння того, що книга і книжкова справа є не тільки системними самі по собі, а й підсистемами загальнішої системи інформаційного простору, були покладені в основу дослідження цієї складової частини видавничої справи.

Книга є головним об'єктом книгознавства. Тому значна кількість книгознавчих наукових праць традиційно присвячена її визначенню, функціям, типології. Серед них — праці М. Яновського, Й. Баренбаума, А. Барсука, А. Беловицької, О. Гречихіна, Є. Немировського, А. Черняка, К. Мигоня, Є. Франчука та інших.

Дослідження сучасними науковцями сутності книги пов'язані з розглядом її як одного з документів та одного із засобів передачі інформації. Започаткувався інформаційний підхід у книгознавстві у 60—70-ті роки ХХ ст. бельгійським письменником, документознавцем, одним із засновників теорії інформатики П. Отле. Новітня інформаційна парадигма формувалась під впливом використання прогресивних інформаційних технологій. Представниками цього напрямку слід вважати М. Ващокіна, Р. Гіляревського, О. Михайлова, А. Со-

колова, Дж. Солтона, А. Чорного, Дж. Х. Шира. Продовжили дослідження Ю. Шрейдер, який дослідив розвиток науково-технічної інформації; А. Соколов — розвивав ідеї соціальної інформатики. Філософський погляд та високий рівень узагальнень книгознавства характерний для праць Є. Медведєвої, А. Соколова, Г. Швецової-Водки.

Важливим для дослідження є розуміння проблеми інформаційного суспільства та його формування. Значний внесок у розроблення теоретичних аспектів інформації в системі документально-комунікаційного напрямку книги внесли Й. Баренбаум, А. Барсук, Е. Беспалова, М. Вохришева, Р. Гіляревський, Д. Теплов, Ю. Зубов, О. Коршунов, Т. Лиховід та інші.

Досліджуючи місце видавничої справи в національному інформаційному просторі, слід приділити увагу літературі, що стосується його стану та розвитку як передумови національної безпеки країни. Пізнанню цього феномену присвятили свої роботи представники різних галузей науки: історики, політологи, філософи, психологи. Найпомітніші дослідження зарубіжних науковців М. Косолапова, С. Прескуріна, А. Розанова, В. Серебрянникова, Ш. Султanova, О. Федорова. Серед українських авторів заслуговують на увагу доробки О. Антонюка, В. Бебика, О. Зарнецької, В. Ліпкана, В. Набруска, Ф. Рудича, Д. Яковлева та інших.

Книга відрізняється від інших засобів інформації тим, що вона була і залишається чинником культури і має виховну функцію. Сучасні дослідження проблеми пов'язані з трансформацією культури, переміщенням духовних складників з традиційно-книжкової сфери до нових форм інформації, змінюється місце традиційної форми книги в умовах інформаційної культури. Цікавим доробком тут є дослідження В. Борева і А. Коваленко "Культура и массовая коммуникация" [30].

Історію, розвиток, сучасний стан та окремі аспекти українського книговидавництва досліджують такі українські науковці, як О. Афонін, Р. Дименко, Б. Дурняк, А. Животко, Я. Ісасвич, І. Корнілов, Р. Машталір, Е. Огар, Т. Приступенко, В. Різун, М. Романюк, М. Сенченко, М. Тимошик, Н. Черниш, Л. Швайка, О. Штангрет та інші.

Книговидавнича справа за кордоном та шлях української книги в контексті світового книговидавництва аналізувалися за працями О. Афоніна і М. Сенченка "Українська книга в контексті світового книговидавництва", М. Сенченка "Світове книговидання і випуск творів друку в Україні", "Шлях української книги в контексті світового книговидавництва", Б. Ленського "Книгоиздательская система современной России", А. Горбунова "Книги в СНГ: сегодня и вчера".

Нові технології у редакційно-видавничій, поліграфічній галузях відслідковували В. Іванов, О. Мелешенко ("Основи комп'ютерної журналістики"), С. Болховітінова ("Композиция изданий: особенности проектирования различных типов изданий"), І. Жарков ("Технология редакционно-издательского дела"), М. Романюк ("Видавнича справа та редагування"), О. Циганенко ("Введение в автоматизацию редакционно-издательских процессов"), З. Партико ("Комп'ютеризация издавничого процесу"), М. Тимошик ("Книга для автора, редактора, видавця"), "Видавнича справа та редагування", Б. Дурняк ("Видавничо-поліграфічна галузь України: стан, проблеми, тенденції").

Залишається актуальним дослідження книжкового ринку, його структури і тенденцій розвитку. Питання розвитку менеджменту, маркетингові аспекти книговидавничої діяльності знайшли відображення у працях провідних науковців: О. Афоніна, Г. Глової, О. Добровольського "Маркетинг видавничої продукції. Концепція соціально-етичного маркетингу видавничої продукції", Г. Глової "Маркетинг видавничої продукції. Функції маркетингу та комплекс заходів маркетингового впливу на ринок видавничої продукції", Е. Бейверстока "Книжный маркетинг", М. Тимошика "Видав-

ничий бізнес: погляд журналіста, видавця, вченого", Н. Ерішвілі "Маркетинг. Принципи і технологія маркетинга в вільній ринковій системі", "Книгоздание. Менеджмент і маркетинг", Х. Бема "Маркетинг і управління в книгозданні", Г. Грема "Книжний бізнес", С. Комарова "Менеджмент", М. Маковеева "Маркетинг в издательском деле и тенденции развития рынка учебной литературы", М. Смирнова, В. Перлова, Ф. Котлера, П. Форсайта "Маркетинг в книгозданні", О. Новикової "Организация и развитие маркетинга в издательском деле", В. Теремка "Видавничий маркетинг" та ін. Саме їх можна віднести до фундаторів маркетингу книговидавничої діяльності. В їхніх працях зроблена спроба знайти закономірності, принципи та фактори маркетингу, що визначають розвиток книговидавничої сфери на різних його етапах.

Одну із найважливіших маркетингових складових — дистрибуцію видавничої продукції висвітлюють як українські науковці та практики видавничого бізнесу — І. Андрусьяк "Чому не ходять у вашу книгарню?", О. Афонін "Національна книга: стан, причини, наслідки, перспективи", М. Сенченко "Книжковий бізнес — Україна і Росія", М. Тимошик "Видавничий бізнес: погляд журналіста, видавця, вченого", "Відносини видавництва і реалізаторів друкованого продукту", Г. Грет "Дистрибуція як канал книгорозповсюдження", Н. Дзига "Видавництво — автор — ланцюги попиту", О. Холоденко "Найвища суть" — продавати книжки", так і закордонні теоретики: Г. Схют "Продаж книжок", Ф. Куїнн "Коронує покупця", Р. Варлі "Основи управління розничної торгівлі", Дж. Вумек, Д. Джонс "Бережливе обслуговування. Як побудувати ефективні і взаємовигідні відносини між постачальниками і споживачами".

Список використаної літератури

1. *Калакура Я. С.* Историчне джерелознавство / Я. С. Калакура // Перша українська електронна бібліотека підручників. — Режим доступу: http://pidruchniki.com.ua/19570411/istoriya/dzherelna_baza_istorichnih_doslidzhen#471 (04.12.2010). — Назва з екрана.
2. *Про видавничу справу* : Закон України від 05.06.97 № 318/97-ВР : за станом на 10 січ. 2010 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=318%2F97-%E2%F0>. — Назва з екрана.
3. *Про інформацію* : Закон України від 02.10.92 № 2657-XII : за станом на 7 груд. 2010 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>. — Назва з екрана.
4. *Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні* : Закон України від 6.03.03 № 601-IV : за станом на 7 груд. 2010 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=601-15>. — Назва з екрана.
5. *Про державну таємницю* : Закон України від 21.09.99 № 1079-XIV : за станом на 26 жовт. 1999 р. // *Голос України*. — 1999. — 26 жовт.
6. *Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки книговидавничої справи в Україні* : Закон України від 18.09.08 № 521-VI : за станом на 19 груд. 2008 р. // *Голос України*. — 2008. — 19 груд.
7. *Про захист суспільної моралі* : Закон України від 20.11.03 № 1296 : за станом на 7 лют. 2010 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1296-15>. — Назва з екрана.
8. *Про обов'язковий примірник документів* : Закон України від 9.04.99 № 595-XIV : за станом на 26 жовт. 1999 р. // *Голос України*. — 1999. — 18 трав.
9. *Про авторське право і суміжні права* : Закон України від 11.07.01 № 2627-III : за станом на 10 січ. 2011 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3792-12>. — Назва з екрана.
10. *Про деякі заходи з розвитку книговидавничої справи в Україні* : Указ Президента України від 21.03.06 № 243/06. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=243%2F2006>. — Назва з екрана.
11. *Про проведення в Україні у 2007 році Року української книги* : Указ Президента України від 15.12.06 № 1088/06 // *Урядовий кур'єр*. — 2006. — 26 груд.
12. *Про деякі невідкладні заходи щодо підтримки культури та духовності в Україні* : Указ Президента України від 12.01.09 № 6/09 // *Урядовий кур'єр*. — 2008. — 21 січ.
13. *Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав* : Постанова Кабміну України від 18.01.03 № 72 // *Урядовий кур'єр*. — 2003. — 7 лют.
14. *Про Державний реєстр видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції* : Постанова Кабміну України від 28.09.98 №. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1540-98-%EF>. — Назва з екрана.
15. *Господарський кодекс України* : за станом на 5 трав. 2010 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Центр учб. л-ри : Алерта : КНТ, 2010. — 160 с.
16. *Цивільний кодекс України* : за станом на 25 груд. 2010 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15>. — Назва з екрана.
17. *Податковий кодекс України* : за станом на 1 січ. 2011 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Центр учб. л-ри : ВМГО "Український молодіжний правничий союз", 2011. — 584 с.
18. *Про державну підтримку малого підприємництва* : Закон України від 19.10.2000 № 2063-III : за станом на 26 груд. 2000 р. // *Голос України*. — 2000. — 26 груд.
19. *Про податок на додану вартість* : Закон України від 03.04.97 № 168/97-ВР : за станом на 1 січ. 2011 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=168%2F97-%E2%F0>. — Назва з екрана.
20. *Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування* : Закон України від 17.05.2001 № 2410-III : за станом на 10 січ. 2010 р. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2410-14>. — Назва з екрана.
21. *Про внесення змін до статті 9 Закону України "Про оренду державного та комунального майна" щодо книговидавничої справи* : Закон України від 04.02.09 № 911-VI : за станом на 28 лют. 2009 р. // *Голос України*. — 2009. — 28 лют.
22. *Про державну підтримку малого підприємництва* : Указ Президента України від 12.05.98 № 456/98 // *Урядовий кур'єр*. — 1998. — 16 трав. — № 91—92.
23. *Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності* : Указ Президента України від 23.07.98 № 817/98 // *Урядовий кур'єр*. — 1998. — 28 лип. — № 143.
24. *Про запровадження мораторію на виселення редакцій друкованих засобів масової інформації, закладів культури, у тому числі бібліотек, видавництв, книгарень, підприємств книгорозповсюдження* : Постанова Верховної Ради України від 16.01.09 № 901-IV // *Голос України*. — 2009. — 23 січ.
25. *Про затвердження Порядку визначення обсягу книжкової продукції державною мовою, підготовка, випуск та/або розповсюдження якої здійснюються вітчизняними видавництвами і підприємствами розповсюдження книжкової продукції, для укладення договорів оренди приміщень* : Постанова Кабміну України від 17.06.09 № 597 // *Урядовий кур'єр*. — 2009. — 4 лип.
26. *Про впровадження штрихового кодування товарів* : Постанова Кабміну України від 29.05.96 № 574. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=574-96-%EF>. — Назва з екрана.
27. *Про вимоги щодо функціонування об'єктів роздрібною торгівлі книжковою продукцією* : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.06.08 № 902-р // *Урядовий кур'єр*. — 2008. — 15 лип.
28. *Беловицкая А.* Книговедение. Общее книговедение : учебник / А. Беловицкая. — М. : МГУП, 2007. — 393 с.
29. *Советский энциклопедический словарь* / [гл. ред. А. Прохоров]. — М. : Совет. энцикл., 1990. — 1630 с.
30. *Борев В.* Культура и массовая коммуникация / В. Борев, А. Коваленко. — М. : Наука, 1986. — 301 с.

Статья посвящена анализу публикаций современных ученых и практиков, касающихся становления и развития книгоиздания независимой Украины. Обобщены и систематизированы основные направления исследований, освещена его законодательная база.

Publications of contemporary scientists and experts about formation and development of printed publishing in independent Ukraine and publishing legislative database are analyzed. Main branches of research is summarized and systematized.

Надійшла в редакцію 26 квітня 2013 року